

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สถานีวิทยุสถาบันการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน” มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา 3 แห่ง คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถานีวิทยุเสด็จสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชนจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา
- 3) เพื่อสำรวจความสนใจของประชาชนที่มีต่อข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสถานีวิทยุของสถาบันการศึกษา
- 4) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
- 5) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาจำแนกตามสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา
- 6) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษากับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ได้มีการตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานในการวิจัย

1. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา 3 แห่ง คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถานีวิทยุเสด็จสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีการดำเนินงานแตกต่างกัน
2. ประชาชนมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกันตามสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา
3. ประชาชนมีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน
4. ประชาชนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง

5. พฤติกรรมการเปิดรับรายการจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยศึกษาวิจัยแล้วสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานข้างต้นได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สถานีวิทยุจุฬาฯ) , สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่(สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชนและสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี(สถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี) สรุปการดำเนินงานได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายการบริหารงาน สถานีวิทยุสถาบันทั้ง 3 แห่งมีความแตกต่างกัน
2. ด้านงบประมาณ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเหมือนกับสถานีวิทยุ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่วนสถานีวิทยุ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แตกต่างจากทั้งสองสถานี
3. ด้านรายได้ สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่งมีความแตกต่างกัน
4. ด้านสัดส่วนรายการ สัดส่วนรายการที่มากที่สุด สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่งมีความแตกต่างกัน
5. ด้านเนื้อหารายการ สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่งมีการจัดแบ่งเนื้อหาแต่ละประเภทเหมือนกัน
6. ด้านเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง ใช้เทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงทางอากาศและทางเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเหมือนกัน

และสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 31 แสดงความแตกต่างและความเหมือนของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง

สถานี การ ดำเนินงาน	สถานีวิทยุจุฬาฯ	สถานีวิทยุเสียงสื่อสาร มวลชน	สถานีวิทยุ มอ. ปัตตานี	ต่าง/ เหมือน
นโยบายการบริหารงาน	เป็นผู้นำสังคมและเป็นผู้นำสถานีวิทยุในเครือข่ายสถาบันการศึกษา หารายได้เลี้ยงตัวเองแต่ไม่แสวงหากำไร	เป็นผู้นำด้านบริการวิชาการ แก่ชุมชนผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ หารายได้ไปพัฒนาการศึกษา การบริการชุมชน การพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้สามารถเลี้ยงตนเองได้	เป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางวิชาการและความรู้ภาษาไทยในลักษณะวิทยุกระจายเสียงแก่ชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หารายได้เลี้ยงตัวเองเพื่อไม่เป็นที่ภาระต้องงบประมาณมหาวิทยาลัย	ต่างกันทั้ง 3 สถานี
งบประมาณดำเนินงาน	จากรายได้ของสถานีฯ	งบประมาณแผ่นดินและรายได้ของสถานีฯ	รายได้ของสถานี	จุฬาฯ เหมือน มอ.
รายได้	จากผู้สนับสนุนรายการ , ผู้ร่วมผลิตรายการและโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรายการ โดยไม่แสวงหากำไร	จากผู้สนับสนุนรายการ และผู้ร่วมผลิตรายการ นำส่งเป็น รายได้ มหาวิทยาลัย ตามระเบียบมหาวิทยาลัย	จากการให้เช่าเวลาจัดรายการและจากผู้สนับสนุนรายการเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจ	ต่างกันทุกสถานี
สัดส่วนรายการที่มากที่สุด	รายการความรู้ 63%	สารบันเทิง 39%	รายการบันเทิง 50.89%	ต่างกันทุกสถานี
เนื้อหา	1.รายการข่าว 2.รายการความรู้/ สารความรู้ 3.รายการบันเทิง/ สารบันเทิง	1.รายการข่าว 2.รายการความรู้/ สารความรู้ 3.รายการบันเทิง/ สารบันเทิง	1.รายการข่าว 2.รายการความรู้/ สารความรู้ 3.รายการบันเทิง/ สารบันเทิง	เหมือนกันทุกสถานี
เทคโนโลยีการส่งกระจายเสียง	FM.101.5MHz. www.curadio.chula.ac.th	FM.100MHz. www.fm 100.mu.com	FM.107.25MHz. www.bunga.pn.psu.ac.th/ radio/	เหมือนกันทุกสถานี

ส่วนที่ 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งสิ้น 450 คน จากพื้นที่ที่สถานีวิทยการศึกษาดังอยู่แห่งละ 150 คน โดยภาพรวมเป็นเพศหญิงมากที่สุด ซึ่งผู้ฟังของสถานีวิทยจุฬาฯมีกลุ่มอายุ 38 – 47 ปีมากที่สุด ผู้ฟังของสถานีวิทยเสียงสื่อสารมวลชนและสถานีวิทย มอ.ปัตตานีเป็นผู้มีอายุ 18 – 27 ปีมากที่สุดและส่วนใหญ่เป็นโสด กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยจุฬาฯและกลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยเสียงสื่อสารมวลชนเป็นผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทย มอ.ปัตตานีมีระดับการศึกษามัธยมปลายมากที่สุด ส่วนการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยเสียงสื่อสารมวลชนมีรายได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยจุฬาฯและสถานีวิทย มอ.ปัตตานี และส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นสมาชิกองค์กรอิสระหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับฟังวิทยุ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังของสถานีวิทยทั้ง 3 แห่ง มีพฤติกรรมการเปิดรับฟังวิทยุเป็นประจำทุกวัน มากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ฟัง 1-2 ชั่วโมง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีช่วงเวลาในการเปิดรับฟังที่ไม่แน่นอนอีกด้วย ทางด้านของกลุ่มตัวอย่างของผู้ฟังสถานีวิทยจุฬาฯ , ผู้ฟังสถานีวิทยเสียงสื่อสารมวลชน และ กลุ่มตัวอย่างผู้ฟังของสถานีวิทย มอ. ปัตตานี ระบุว่าฟังสถานีวิทยสถาบันการศึกษาทั้งสามแห่งเป็นอันดับหนึ่ง ทางด้านประเภทและเนื้อหารายการที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังของสถานีวิทยทั้ง 3 แห่ง นิยมเปิดฟังมากที่สุด ได้แก่ รายการเพลง รองลงมา คือ รายการชีวิตและสุขภาพ รวมทั้งรายการข่าว ตามลำดับ โดยรายการที่ให้ความรู้ด้านต่างๆ เป็นรายการที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การเปิดรับฟังข่าวสารทางการเมืองจากสถานีวิทยสถาบันการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างของผู้ฟังของสถานีวิทยสถาบันการศึกษา เห็นว่าสถานีวิทยสถาบันการศึกษามีผลการรับฟังชัดเจน ,รูปแบบรายการน่าสนใจ ,เนื้อหาหรายการน่าเชื่อถือ,ผู้ดำเนินรายการมีความเป็นกลาง,ใช้ภาษาเข้าใจง่ายและวิทยากรมีความรู้ในเรื่องที่พูดคุยพอกันกับสถานีวิทยทั่วไป กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยจุฬาฯและสถานีวิทย มอ.ปัตตานีชื่นชอบรายการประเภทข่าวมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเพื่อติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน สำหรับความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของสถานีวิทย

สถาบันการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เสนอข่าวการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอ มากที่สุด รองลงมาเป็นศูนย์กลางรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างของผู้ฟังของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เห็นว่า ผู้ฟังของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีค่าเฉลี่ย การมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่ากับ 2.06 ซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำเมื่อพิจารณาในแต่ละกิจกรรม พบว่าไม่มีกิจกรรมใดอยู่ในระดับสูงมาก และการเลือกตั้ง สส. และสว. เป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับสูง

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีส่วนร่วมทางการเมืองของวิทยุสถาบันการศึกษา โดยภาพรวม เห็นว่า สถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีส่วนร่วมบ้างมากที่สุด และรองลงมาเห็นว่ามีส่วนร่วมมาก และไม่มีส่วนร่วมเลย น้อยที่สุด

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1

การดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา 3 แห่ง คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีการดำเนินงานแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ปรากฏว่า การดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการดำเนินงานที่แตกต่างกันทางด้านนโยบายการบริหารงาน สัดส่วนรายการและรายได้ ส่วนทางด้านงบประมาณดำเนินงานนั้น สถานีวิทยุจุฬาฯ และสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี มีงบประมาณดำเนินงานเหมือนกัน แต่สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชนต่าง 2 สถานีตรงที่ยังมีงบประมาณแผ่นดินสนับสนุน ส่วนด้านเนื้อหารายการ และเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงเหมือนกันทั้ง 3 สถานี (สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 1)

สมมติฐานข้อที่ 2

ประชาชนมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกันตามสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกันตามสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา (สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 2)

สมมติฐานข้อที่ 3

ประชาชนมีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน (สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 3)

สมมติฐานข้อที่ 4

ประชาชนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ (ไม่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 4)

สมมติฐานข้อที่ 5

พฤติกรรมการเปิดรับรายการจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับรายการจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 5)

อภิปรายผล

สมมติฐานข้อที่ 1

การดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีการดำเนินงานแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีการดำเนินงานแตกต่างกันทางด้านนโยบายการบริหารงาน คือ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการเป็นสถานีวิทยุที่ให้ความรู้ทางวิชาการในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการเป็นผู้นำสถานีวิทยุในเครือข่ายสถาบันการศึกษา ส่วนสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มุ่งเน้นการเป็นผู้นำด้านบริการวิชาการแก่ชุมชนผ่านเครือข่ายเทคโนโลยี

สารสนเทศ สำหรับสถานีวิทยุกระเสียมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มุ่งเน้นการเป็นสถาบันวิชาการเพื่อสื่อสารองค์ความรู้ ภูมิปัญญา คุณค่าของสังคม ผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงสู่สังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยแนวคิดและหลักการของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ รอดคำดี (2541) ที่ได้ศึกษาโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา และพบว่า สถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีโครงสร้างและการดำเนินงานแตกต่างกัน และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ขึ้นกับนโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้สอดคล้องกับดวงจันทร์ ศิริบัญชาชัย (2538) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอฟ เอ็ม 101.5 เมกะเฮิรตซ์ และพบว่า ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถานีวิทยุจุฬาฯ จนถึงปัจจุบัน วัตถุประสงค์และโครงสร้างของสถานีก็เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของผู้บริหารแต่ละยุคสมัยซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้บทบาทของสถานีแตกต่างกันไป

จากทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจะเห็นว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่หลายประการ เช่น Harold D. Lasswell (1971) กล่าวถึงหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน คือ หน้าที่ในการพิทักษ์ไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมทางสังคม หน้าที่ในการหาความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ของสังคมและมีหน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต Mc Quail (1987) เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนควรจะให้ข่าวสาร, การประสานสัมพันธ์, ความต่อเนื่อง, ให้ความบันเทิงและการกระตุ้นเร้า และ Wilbur Schramm (1972) กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนว่ามีหน้าที่บอกกล่าว, ให้ความรู้, ให้ความบันเทิงและชักจูงใจ แต่เนื่องจากนโยบายการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่งแตกต่างกันจึงทำให้บทบาทของสถานีวิทยุสถาบันทั้ง 3 แห่งแตกต่างกันไปด้วยซึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การจัดสัดส่วนรายการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สถานีวิทยุจุฬาฯ ให้ความสำคัญกับรายการที่ให้ความรู้ถึง 63 % ในขณะที่สถานีวิทยุเสียมสื่อสารมวลชนให้ความสำคัญกับประเภทรายการบันเทิง 39 % และสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีเน้นรายการบันเทิงถึง 50.89 % ถึงแม้ว่าในวัตถุประสงค์ของสถานีวิทยุสถาบันทั้ง 3 แห่งบอกรไว้ว่าเป็นสถานีที่ให้ความรู้ทางวิชาการเนื่องจากเป็นสถานีวิทยุของสถาบันการศึกษาก็ตาม และจากสัดส่วนรายการที่แตกต่างกันจึงมีผลทำให้กลุ่มผู้ฟังของสถานีวิทยุสถาบันทั้ง 3 แห่งแตกต่างกันไปด้วย

สมมติฐานข้อที่ 2

ประชาชนมีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกันตามสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา

จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังของสถานีวิทยุสถาบันทั้ง 3 แห่งเป็นเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี มีเนียมและคณะ (2548) พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เมื่อพิจารณากลุ่มอายุของผู้ฟังแต่ละสถานีมีความแตกต่างกัน คือ สถานีวิทยุจุฬาฯ มีผู้ฟังส่วนใหญ่อายุ 38-47 ปี มากที่สุด สอดคล้องกับการสำรวจของสถานีวิทยุจุฬาฯ (2548) ที่พบว่าผู้ฟังส่วนใหญ่อยู่

ในวัยกลางคน ส่วนสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี เป็นผู้ฟังอายุ 18-27 ปี มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของมนตรี มีเนียมและคณะ (2548) พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 20 ปี สำหรับระดับการศึกษาการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของสถานีวิทยุจุฬาฯ และสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จบปริญญาตรี แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี ส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาตามอาชีพของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังของสถานีวิทยุจุฬาฯ เป็นข้าราชการมากที่สุด สอดคล้องกับผลการสำรวจของสถานีวิทยุจุฬาฯ (2548) ที่สำรวจผู้ฟังจำนวน 1,608 คน พบว่า ส่วนใหญ่รับราชการและเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังของสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี เป็นนักเรียนนักศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ มนตรี มีเนียมและคณะ (2548) ที่พบว่าผู้ฟังส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอายุต่ำกว่า 20 ปี การวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ฟังของสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด

ส่วนการสำรวจกลุ่มตัวอย่างตามรายได้รวมต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มีรายได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุจุฬาฯ และสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี และส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นสมาชิกองค์กรอิสระหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ฟังของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีความแตกต่างกัน ด้านลักษณะทางประชากร

เมื่อพิจารณาทางด้านพฤติกรรมการเปิดรับฟังวิทยุในด้านความบ่อยครั้งในการเปิดฟัง , ระยะเวลาที่ฟังในแต่ละครั้ง และช่วงเวลาที่ฟังในแต่ละครั้ง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับฟังสถานีวิทยุสถาบัน โดยฟังทุกวันมากที่สุด จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 ในขณะที่เปิดฟังสถานีวิทยุทั่วไปโดยฟังทุกวันมากที่สุด 248 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการเปิดฟังวิทยุสถาบัน 1-2 ชั่วโมง มากที่สุด ซึ่งในระยะเวลาการเปิดฟังเท่ากับการเปิดฟังสถานีวิทยุทั่วไป และช่วงเวลาที่ฟังในแต่ละครั้ง ทั้งสถานีวิทยุสถาบันและสถานีวิทยุทั่วไป กลุ่มตัวอย่างมีช่วงเวลาที่ไม่นอน จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับฟังสถานีวิทยุทั่วไปและสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะเปิดฟังสถานีวิทยุทั่วไปมีจำนวนมากกว่า นั่นอาจจะเป็นเพราะว่า จำนวนของสถานีวิทยุทั่วไปมีมากกว่าสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา

ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาด้วยกันเอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน มีพฤติกรรมการเปิดรับรายการมากกว่ากลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุจุฬาฯ และสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี และพฤติกรรมการเปิดรับรายการของสถานีวิทยุจุฬาฯ มากกว่าสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานี อาจจะเป็นไปได้ว่าการที่นโยบายของสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีไม่อนุญาตให้ออกอากาศเป็นภาษาท้องถิ่นได้ทั้งรายการเนื่องจากสถานีไม่สามารถตรวจสอบการใช้

คำพูดบางคำที่มีความละเอียดอ่อน เกรงว่าจะกระทบความรู้สึกผู้ฟัง(สัมภาษณ์รองศาสตราจารย์ มนตรี มีเนียม)ทั้ง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานียังคงใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารจึงอาจจะมีผลทำให้พฤติกรรม การเปิดรับรายการของสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีนี้น้อยกว่าสถานีวิทยุ สถาบันการศึกษาอีก 2 แห่ง จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน

ซึ่งวิลเบอร์ แชรम्म (Wiber Scharmm 1973) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเลือกรับข่าวสารว่า ภูมิหลังการศึกษาและสถานภาพสังคม ประสบการณ์ บุคลิกภาพ อารมณ์ทัศนคติ การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารและความสามารถในการรับสารจะทำให้พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารของผู้ฟังแตกต่างกัน ประกอบกับในช่วงของการเก็บข้อมูลเป็นช่วงที่สถานการณ์การเมืองในบ้านเราค่อนข้างสับสนตึงเครียด ดังนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับความต้องการเปิดรับสื่อด้วย ซึ่งแคทซ์ และคณะ (Katz and Other , 1974) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมกับความต้องการในการเปิดรับสื่อ โดยกล่าวว่า สถานการณ์ทางสังคมทำให้บุคคลเกิดความ รู้สึกตระหนักถึงปัญหาที่ควรระมัดระวัง บุคคลจึงต้องการข่าวและข่าวสารเหล่านั้นก็ได้มาด้วยการเปิดรับสื่อ ในขณะที่ ป.มหาจันทร์(2544) กล่าวว่าสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกเผยแพร่ นั้นเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้องกับต้นตอเดิมของข่าวสาร มีความสดและรวดเร็วพร้อม ๆ กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

สื่อวิทยุเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งซึ่งจากการศึกษาของวิชัย โวหารดี(2534) พบว่าประชาชนรับข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียงมากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นแต่ต้องยอมรับว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ถูกเลือกใช้มากเป็นอันดับหนึ่ง(Kippax and Murray, 1980อ้างในรัตนา เฑาะระนาชัยกุล, 2539) ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังสนใจที่จะติดตามข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อโทรทัศน์ด้วยซึ่งเมื่อประชาชนมีทางเลือกก็เป็นที่น่าพอใจว่าการเปิดรับข่าวสารทางสื่อวิทยุกระจายเสียงอาจจะน้อยลง

สมมติฐานข้อที่ 3

ประชาชนมีความสนใจข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับฟังสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาเป็นอันดับหนึ่ง โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสถานีวิทยุจุฬามีประสิทธิภาพมากกว่าสถานีวิทยุทั่วไปทางด้านความรู้ของวิทยากรและความน่าเชื่อถือของเนื้อหารายการ ส่วนสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชนนั้นมีประสิทธิภาพในด้านความรู้ของวิทยากรและความเป็นกลางของผู้ดำเนินรายการแต่สำหรับสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีมีประสิทธิภาพในด้านผลการรับฟังมากที่สุดในขณะที่ความน่าเชื่อถือของเนื้อหารายการ, ความเป็นกลางของผู้ดำเนินรายการและความรู้ของวิทยากรดีพอ ๆ กับสถานีวิทยุทั่วไปและเป็นที่น่า

สังเกตว่าสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่งมีความน่าสนใจของรูปแบบรายการน้อยกว่าสถานีวิทยุทั่วไป ดังนั้นหากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาต้องการให้มีผู้ฟังเพิ่มขึ้นควรปรับรูปแบบรายการที่น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุจุฬาฯและสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีมีรายการที่ชื่นชอบจัดเป็นประเภทรายการข่าวมากที่สุด ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเพื่อติดตามสถานการณ์ปัจจุบัน รองลงมาคือรายการเพลงเหตุผลคือ ทำให้คลายเครียด และเมื่อพิจารณาแต่ละสถาบันพบว่าประชาชนมีความสนใจรายการของสถานีวิทยุสถาบันแตกต่างกันดังนี้ กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุจุฬาฯและสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีสนใจรายการประเภทข่าวมากที่สุดในขณะที่กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุเสียมลือสารมวชนสนใจรายการประเภทเพลงมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุจุฬาฯเห็นว่าสถานีวิทยุจุฬาฯทำหน้าที่เสนอแนะและชี้แนะสังคมในทางที่ดีและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของสถานีวิทยุเสียมลือสารมวชนและสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีเห็นว่าสถานีวิทยุทั้งสองแห่งดังกล่าวทำหน้าที่เสนอข่าวการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของสถานีวิทยุสถาบันทั้ง 3 แห่งพบว่า มีการนำเสนอผ่านทางรายการต่างๆทั้งประเภทรายการข่าว ความรู้ สารบันเทิงหรือแม้กระทั่งรายการบันเทิง โดยแหล่งข้อมูลส่วนใหญ่จะมาจากคณาจารย์และนักวิชาการในแต่ละสถาบันการศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาได้ทำหน้าที่ของตนเองตามทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามที่ Harold D. Lasswell ได้กล่าวถึงหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชนว่า มีหน้าที่ในด้านการสังเกตและติดตามเอาใจใส่เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสังคมรวมทั้งทำหน้าที่ชี้แจงอธิบายขยายความเข้าใจให้แก่สมาชิกในสังคม และ Denis Mc Quail เห็นว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่ให้ข่าวสาร ประสานสัมพันธ์ ให้ความต่อเนื่อง ให้ความบันเทิงและการกระตุ้นเร้าและสอดคล้องกับ Mc Combs and Becker (1979) ให้ความเห็นว่าบุคคลรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการรู้เหตุการณ์และต้องการการช่วยตัดสินใจ

จากแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองจะเห็นได้ว่าการสื่อสารอยู่ระหว่างระบบการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเนื้อหาของสารจะไหลไปมาทั้งสองทิศทางนั่นหมายถึงข้อมูลข่าวสารสามารถที่จะมาจากรัฐบาลไปยังประชาชนและประชาชนเองก็มีโอกาสสะท้อนกลับไปยังรัฐบาล จากการทำงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีการนำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในลักษณะรายการ , ข่าวหรือแม้กระทั่งสเปดประชาสัมพันธ์นำเสนอต่อผู้ฟัง โดยปฏิบัติการสะท้อนกลับก็คือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองนั่นเองซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของสตีเฟน แชนฟี(อ้างในพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ,2523)ที่กล่าวว่าข่าวสารทางการเมืองหมายถึงข่าวสารเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องและการสนับสนุนตัดสินใจที่ออกมาและเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้เป็นผลลัพธ์ออกมา

สมมติฐานข้อที่ 4

ประชาชนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ

จากผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมทั้งหมด 24 กิจกรรม กลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาที่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับสูง คือ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(สส.) และสมาชิกวุฒิสภา (สว.) เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุฯ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำมาก ในขณะที่สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในระดับต่ำ และสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมบัติ ชำรง ธีธวงค์(2545) อธิบายไว้เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่ามีความหลากหลายแตกต่างกันไปทั้งภายในสังคมเดียวกันและระหว่างสังคมที่ต่างกันการแสดงออกของบุคคลในทางการเมืองจะแตกต่างกันไปขึ้นกับเวลาและสถานการณ์ ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญทางการเมืองมีลักษณะเป็นพลวัตและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความหมายเป็นรูปธรรม หมายถึงการแสดงออกซึ่งการกระทำทางการเมือง ซึ่งจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในระดับสูงในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในระดับชาติ นั่นเป็นเพราะว่าการเลือกตั้งในระดับชาติมักจะมีการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโดยหน้าที่แล้วสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาจะต้องช่วยประชาสัมพันธ์โฆษณาเชิญชวนให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการให้ความรู้ควบคู่กันด้วย ซึ่งข่าวสารทางการเมืองดังกล่าวมีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางการเมือง โดยเลสเตอร์ บิลแบรท(อ้างในเสน่ห์ นนทโชติ,2526) เสนอแนวความคิดเชิงสมมติฐานว่า ยิ่งบุคคลได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองมากเท่าใดบุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ส่วน Atkin และ Gantz สรุปว่าสื่อมวลชนมีผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองใน 2 ลักษณะคือ สื่อมวลชนมีประสิทธิภาพในการบอกกล่าวชี้แจงเรื่องราวทางการเมืองและสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสำคัญของประเด็นทางการเมือง

นอกจากนี้ขณะเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยรับทราบจากกลุ่มตัวอย่างว่า ส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากนัก โดยเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั่นก็คือการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว นรนิติ เศรษฐบุตร(2528) อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า คือ การปฏิบัติการในลักษณะใด ๆ ก็ได้ด้วยความเต็มใจเพื่อให้ผลที่เกิดขึ้นมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการเลือกผู้นำของรัฐ ในขณะที่ จริญญา สุภาพ (2522) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจและในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อ

รัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และสมบัติ ชำรงสัญญาบัตร(2546) อธิบายว่า คือการ แสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชน ต้องการ ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนเข้าในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ผู้วิจัยคิดว่าสถานีวิทยุ สถาบันการศึกษาในฐานะแหล่งความรู้ในมหาวิทยาลัยน่าจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้น และชัดเจนยิ่งขึ้นดังที่ เลสเตอร์ มิลแบรท(อ้างในเสน่ห์ นนทโชติ,2526)กล่าวไว้ว่าการเปิดรับสิ่งเร้า ทางการเมืองนั้นจะเพิ่มระดับความรู้ทางการเมือง กระตุ้นให้เกิดความสนใจ มีผลต่อการเลือก ประเด็นต่าง ๆทางการเมืองตลอดจนทำให้มีความผูกพันกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง มากขึ้น และเสน่ห์ นนทโชติ,2526ที่ให้ความเห็นว่า ข่าวสารทางการเมืองมีความสำคัญและมีอิทธิพล อย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางการเมืองและกระบวนการทางการเมือง ทั้งนี้ก่อนที่บุคคลจะมีพฤติกรรม ใดๆ บุคคลนั้นจะต้องได้รับสิ่งเร้าบางอย่างจากสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้เขามีพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่ง ในฐานะที่สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งสามารถที่จะสร้างสิ่งเร้า นั่นคือ ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองที่เป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจและการแสดงออกทาง การเมืองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 5

พฤติกรรมกรเปิดรับรายการจากสถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมกรเปิดรับฟังรายการจากกลุ่มตัวอย่างของสถานีวิทยุเสีียง สื่อสารมวลชนและสถานีวิทยุ มอ.ปัตตานีมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายความว่าถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะรับฟังรายการของสถานีวิทยุสถาบันทั้ง 2 แห่งดังกล่าวมากหรือน้อยก็จะมีทิศทางตรงข้ามกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น ในขณะที่ พฤติกรรมกรเปิดรับ รายการจากสถานีวิทยุจุฬาฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งหมายความว่าไม่ว่า สถานีวิทยุจุฬาฯจะนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากน้อยเพียงใดก็ได้ไม่มีผลกับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อมองในภาพรวมของทั้ง 3 สถานีแล้วพบว่า พฤติกรรมกร เปิดรับฟังรายการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์ในทางลบกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าสื่อมวลชนนั้นนอกจากจะมีสื่อวิทยุกระจายเสียงแล้วยังมีสื่อโทรทัศน์ที่ ได้รับความสนใจจากประชาชนมากกว่า และจากการตอบในแบบสอบถามเกี่ยวกับรายการที่ชื่นชอบ ของสถานีวิทยุสถาบันพบว่าชื่นชอบรายการข่าวมากที่สุด นั่นเป็นเพียงเพราะต้องการติดตาม สถานการณ์เท่านั้นเนื่องจากเห็นว่าสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เสนอข่าวการเคลื่อนไหวของ เหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอตนเอง

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปนั้นสมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2546) ให้ข้อมูลว่าพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปทั้งในสังคมเดียวกันและระหว่างสังคมที่แตกต่างกันทั้งนี้เพราะมนุษย์โดยธรรมชาติจะไม่มี ความแน่นอนเกี่ยวกับทัศนคติและการกระทำทางการเมืองของตน กล่าวคือ การแสดงออกของบุคคล ในทางการเมืองจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ในบางเวลาและบางสถานการณ์บุคคล จะมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากแต่ในบางเวลา บางสถานการณ์บุคคลอาจจะนิ่งเฉยและเฉื่อย ชาทางการเมืองมากมีลักษณะเป็นพลวัตและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมเป็น ปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญทางการเมือง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีคุณลักษณะของการ สะสม กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความเกี่ยวพันหรือมีกิจกรรมทางการเมืองอย่างหนึ่งจะทำให้บุคคลนั้นมีความ เกี่ยวพันกับกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ ด้วย แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่ม ตัวอย่างของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแสดงออกมากที่สุดในการเลือกตั้งระดับชาติเท่านั้น นั้น หมายความว่า ประชาชนคนไทยยังมีความเกี่ยวพันหรือมีกิจกรรมทางการเมืองน้อยมาก แต่สนใจการ เลือกตั้งระดับชาติมากที่สุดอาจจะเป็นไปได้ว่าสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่งมีการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องนั่นเอง แสดงว่าหากสถานีวิทยุสถาบันศึกษาเน้น เนื้อหาทางด้านข่าวสารทางการเมืองเข้มข้นอย่างต่อเนื่องย่อมจะทำให้มี โอกาสของการสะสมความรู้ ความคิดและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอนาคต มีคำอธิบายเกี่ยวกับการสร้าง ทัศนคติทางการเมืองของนักวิชาการหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการสร้างทัศนคติ ทางการเมือง ช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2542) กล่าวว่าในอดีตมีการเผยแพร่ ความคิดทางการเมืองของคณะราษฎรทางสื่อต่าง ๆ เนื่องจากให้ความสำคัญกับสื่อในการเผยแพร่ ความคิดประชาธิปไตยภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญ

ผู้วิจัยคาดว่า ส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ ต่ำอาจจะเป็นเนื่องจากช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนเมษายน พ.ศ. 2549 เป็นช่วงที่สถานการณ์ การเมืองสับสนมีความตึงเครียดมาก ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากฝ่ายที่เห็นด้วยกับรัฐบาล และฝ่ายที่คัดค้านมีออกมามากมาย ซึ่งมีทั้งข้อเท็จจริงและข่าวลือรวมทั้งประชาชนต้องออกไปใช้ สิทธิเลือกตั้งทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ 2 และ 19 เมษายน ซึ่งเป็นเดือน เดียวกันจึงอาจจะมี ความสับสนในข้อมูลข่าวสารจนทำให้ถึงขั้นเกิดความเบื่อหน่ายในข่าวสารทาง การเมือง ทั้งนี้ Deustch (1966) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่าการสื่อสารทางการเมืองไม่ใช่ เรื่องของชะตากรรมแต่เชื่อมั่นในความสามารถและการกระทำของมนุษย์ที่อาศัยผลประโยชน์จาก ธรรมชาติของการเมือง ส่วนสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสารทางการเมืองขึ้นกับกลไกการสื่อสารทาง การเมืองซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการประเมินการสื่อสารทางการเมืองว่าสามารถนำไปสู่ ความเป็นระบบการเมืองที่มีคุณภาพได้มากน้อยเพียงใด สุรพงษ์ โสธนะเสถียร(2545)กล่าวถึง องค์ประกอบพื้นฐานของช่องทางสื่อสารทางการเมืองที่จะเป็นเครื่องมือในงานการสื่อสารทาง

การเมืองว่า นอกจากการที่ช่องทางสื่อสารจะทำหน้าที่ในการถ่ายทอดสารสนเทศแล้ว ช่องทางการสื่อสารก็จะเป็นช่องทางในการนำสารสนเทศย้อนกลับไปยังแหล่งสารซึ่งการย้อนกลับจะทำให้รัฐตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการรับฟังและสนองตอบต่อมติมหาชน

ข้อเสนอแนะทางวิชาชีพ

1. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาควรทบทวนผังรายการหรือสัดส่วนรายการประเภทข่าววิเคราะห์ข่าวที่สถานีวิทยุผลิตรายการเองให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 หมวด 3 ข้อ 14 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ให้มีรายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกในเรื่องของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข
2. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาควรประชาสัมพันธ์รายการความรู้ด้านการเมืองการปกครองหรือรายการวิเคราะห์ข่าวให้ถึงกลุ่มผู้ฟังมากขึ้น เนื่องจากรายการประเภทดังกล่าวของสถานีวิทยุสถาบันศึกษามักจะมีผู้ดำเนินรายการหรือวิทยากรที่มีความรู้ซึ่งมีความน่าเชื่อถือของเนื้อหารายการ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์รายการจะทำให้ผู้ฟังรู้จักรายการ และสามารถจดจำช่วงเวลาที่ออกอากาศเพื่อติดตามรับฟังรายการมากขึ้น
3. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาควรปรับรูปแบบการนำเสนอรายการและเนื้อหาทางการเมืองให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อชักจูงให้ติดตามฟังอย่างต่อเนื่องหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมความสนใจและให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการอย่างใกล้ชิดกับผู้ดำเนินรายการและสถานี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

1. ควรส่งเสริมความต่อเนื่องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว โดยเฉพาะการขยายกรอบการศึกษาในภูมิภาคอื่น ๆ ได้แก่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยขอนแก่นหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ภาคกลาง : ศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวรหรือสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์หรือสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ส่วนในภาคใต้ : ศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของแต่ละสถานีและนำข้อสรุปที่ได้ไปพัฒนาสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาต่อไป

2. การศึกษาเกี่ยวกับสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ควรศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาและองค์ประกอบอื่นในรายการข่าว รายการวิเคราะห์ข่าว รายการที่มีเนื้อหาทางการเมืองการปกครองที่สถานีผลิตรายการเอง โดยศึกษาในด้านเนื้อหา รายการ รูปแบบการนำเสนอ ผลตอบรับจากผู้ฟัง เพื่อสะท้อนบทบาทของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาในการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่รับฟังรายการและมีการแสดงความคิดเห็นในรายการประเภทดังกล่าว

3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสปอตประชาสัมพันธ์หรือสปอตรณรงค์ด้านการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น สปอตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง , องค์กรกลาง , สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาที่ส่งให้สถานีเปิดเพื่อประชาสัมพันธ์ และสปอตที่สถานีผลิตเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย